

СПЕЦИАЛНОСТ "УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ"
КОСПЕКТИ ЗА СЕМЕСТРИАЛНИ ИЗПИТИ
1-ВИ КУРС, 1-ВИ СЕМЕСТЪР, МАГИСТРИ ПО Т.3 (3), ЗАД. ОБУЧЕНИЕ, УЧ.2015/16 Г.

ОСНОВИ НА УПРАВЛЕНИЕТО В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

1. Организацията като система – същност и характеристики
2. Външна среда за организацията – преки и косвени фактори
3. Вътрешна среда за организацията – мисия, цели, стратегия, структура
4. Вътрешна среда за организацията – ресурси на организацията
5. SWOT – анализ – същност и приложение
6. Основни понятия в областта на мениджмънта – елементи на управлението, видове управление, видове организационни структури на управление
7. Основни понятия в областта на мениджмънта - нива на управление, основни функции и мениджърски умения
8. Историческо развитие на мениджмънта – класическа школа
9. Историческо развитие на мениджмънта – поведенческа школа
10. Управленски решения – същност, видове
11. Процесът на вземане на управленски решения, методи за вземане на решение
12. Планиране. Роля на целеполагането в мениджмънта
13. Организиране – видове организационни структури
14. Мотивиране – същност на мотивацията. Теории за мотивацията
15. Лидерство и власт. Теории за лидерство
16. Групова динамика. Формална и неформална група.
17. Контролиране – същност, функции
18. Контролът в съвременните организации. Методи и средства за контрол.
19. Комуникации. Информация и информационни системи
20. Същност и съдържание на комуникациите
21. Стратегическият мениджмънт като процес
22. Социална отговорност и етика в мениджмънта
23. Управление на кариерата. Същност, етапи на кариерата
24. Здравна политика, здравна стратегия, здравен мениджмънт
25. Структура на мениджърския процес в здравеопазването

СПИСЪК НА ПРЕПОРЪЧВАНАТА ЛИТЕРАТУРА

1. Веков Т., Управление и икономика на здравеопазването и здравните реформи, изд. Български Кардиологичен Институт, София, 2010 г., 390 стр.
2. Веков Т., Стратегия и управление на маркетинга, изд. Български Кардиологичен Институт, София 2011 г., 320 стр.
3. Веков Т., Здравната реформа в България: 1999-2009. Резултати, мнения и препоръки, изд. Сиела, София, 2009 г., 208 стр.
4. Иванов И., Основи на мениджмънта. Изд. Макрос, Пловдив, 2011, 380 стр.
5. Янкулов Я., Г. Забунов., Мениджмънт. Изд. Тилиа, София, 1997, 335 стр.

МЕДИЦИНСКА ДЕОНТОЛОГИЯ

1. Медицинска деонтология -понятие, историческо развитие. Деонтологични източници.
2. Правомерност на медицинските действия.
3. Добиване на медицинска правоспособност. Незаконно практикуване на медицинската дейност - значение и отговорност.
4. Съгласието на пациента – деонтологични и юридически аспекти.

5. Принудително лечение - основание, правно регламентиране.
6. Наказателна, гражданска и административна отговорност на медицинския практик. Понятие за вина и престъпление.
7. Отговорност за неотзоваване при повикване за медицинска помощ.
8. Задължение за спазване на медицинската професионална тайна. Служебна тайна.
9. Аборт. Незаконен аборт.
10. Документални престъпления в медицинската практика.
11. Нарушаване на санитарно- хигиенните норми и нормите за съхраняване на отровни и наркотични вещества. Отговорност.
12. Непредпазливи действия и бездействие на медицинския практик - понятие, видове и отговорност.
13. Медицинска грешка.
14. Нещастни случаи в медицинската практика. Ненаказуеми медицински пропуски.
15. Нови деонтологични проблеми на съвременната медицина.
16. Прилагане на нови средства и методи на лечение. Експеримент върху човека. Международни и национални норми.
17. Евтаназията - понятие, историческо разбиране, съвременни аспекти на проблема.
18. Органодарителство и трансплантация на тъкани и органи. Правно регламентиране.

МЕДИЦИНСКА СТАТИСТИКА

1. Статистиката като наука за масовите явления. Видове научни проучвания. Планиране на научните проучвания - етапи.
2. Понятие за популация и извадка. Същност на репрезентативните проучвания.
3. Основни принципи при формиране на извадките. Видове извадки.
4. Видове данни и видове измервания /скали/.
5. Организация и представяне на данните – видове таблици и основни изисквания към тях.
6. Организация и представяне на данните – видове графични изображения и основни изисквания към тях.
7. Методи за обобщаване на качествени променливи. Пропорции и коефициенти - същност, изчисление и познавателна стойност.
8. Основни грешки при тълкуването на пропорции и коефициенти. Същност на стандартизираните коефициенти.
9. Методи за обобщаване на количествени променливи. Вариране. Вариационни редове - основни елементи. Честотни разпределения.
10. Измерване на централна тенденция. Видове средни величини.
11. Измерване на варирането – същност и основни мерки за вариране. Същност на стандартното отклонение.
12. Тенденции на варирането. Нормално разпределение. Същност на метода на Мартин за изграждане на нормативи.
13. Оценка на данни от репрезентативните проучвания - същност, стандартна грешка и интервал на доверителност. Оценка на средни величини, коефициенти и пропорции.
14. Сравняване на показатели от репрезентативни проучвания. Принципи на сравняването - хипотези, видове хипотези и статистическа значимост, грешки от първи и втори род.
15. Сравняване на две групи наблюдения чрез параметрични методи.

16. Сравняване на повече от две групи наблюдения. Същност на дисперсионния анализ.
17. Проверка на хипотези чрез непараметрични методи. Критерий хи-квадрат.
18. Изучаване на причинни зависимости - видове корелационни зависимости. Коефициент на корелация - същност, скала за оценка, методика на изчисление.
19. Същност на регресионния анализ. Оценка на коефициентите на регресия.
20. Анализ на динамични промени. Динамични редове. Описателни и аналитични показатели за динамика. Изравняване на динамични редове. Метод на най-малките квадрати.

МЕДИЦИНСКА ИНФОРМАТИКА

1. Информация – същност, определение, видове информация, основни компоненти.
2. Медицинска информатика и медицинска информация – същност, определение, предмет и задачи на отделните направления.
3. Здравна информация – видове, особености, използване на информацията.
4. Електронно здравеопазване – същност, основни компоненти.
5. Бройни системи – видове, особености. Потребителско ниво на представяне на информацията, същност, особености, използване.
6. Логическа променлива и логически функции – изразяване на логическите функции. Единици за измерване на информация в компютрите. Логически оператори.
7. Кодиране на двоичната информация – кратни единици за измерване на двоична информация. Сервизно ниво на представяне на информацията – същност, особености.
8. Архитектура на стационарни, мобилни и портативни компютри от ново поколение.
9. Подбор параметрите на персонален компютър – особености, препоръки.
10. Обща класификация на програмното осигуряване – вътрешно и външно програмно осигуряване – видове особености.
11. Компютърни вируси – същност, видове, степен на засягане на информацията. Програмни и технологични средства за противодействие срещу разпространението на вирусите.
12. Антивирусни програми – видове, версии, актуализация на програмите.
13. Операционни системи – същност състав, основни функции, изисквания за използване. Версии на операционните системи – възможности и особености на отделните версии.
14. Локални, регионални и глобални компютърни мрежи – предназначение, организация, особености. Видове локални мрежи според организацията на информацията върху тях.
15. Мрежови LAN карти, комутатори и концентратори – предназначение, особености.
16. Локални мрежи от тип Wireless – особености, изграждане, използване.
17. Разпределени и централизирани мрежи – същност, предназначение, особености.
18. Виртуални частни и локални мрежи – същност, определение, видове.
19. Скорости на обмен на информация в интернет мрежите – средства за измерване на скоростта, особености, изисквания при осигуряване на връзките.
20. Способи за кабелна интернет доставка – видове, особености, използване. Комутируе-ми и некомутируеми линии за връзка.

21. Уплътнителни линии за връзка в интернет – видове, особености, използване.
22. Способи за безжична интернет доставка. Устройства и технологии за осъществяване на безжични връзки. Видове безжични връзки – 2G, 3G и 4G свързаност, особености.
23. Структура и организация на мрежи – адресно пространство в интернет, протоколи.
24. Реални, локални, статични и динамични адреси в компютърните мрежи.
25. Програмно осигуряване за работа в интернет – същност, основни настройки. Конфигуриране на мрежите – особености, средства.
26. Адреси в интернет – проверка и настройка на ip адреси от определен клас.
27. Логически адреси в интернет – същност, използване. Домейни, видове домейни.
28. Услуги на компютърните мрежи. Дефиниране на потребители и работни групи в локалните мрежи. Назначаване вид на компютърната мрежа в Windows.
29. Обмен на информация в компютърните мрежи – използване на мрежови устройства.
30. Услуги базирани на интернет страниците и файлови услуги базирани на ftp.
31. Електронна поща – същност, видове, електронни пощи, регистриране.
32. Препоръки при използване на електронните пощи. Обмен на големи файлове.
33. Програми за отдалечен достъп и контрол на компютри от разстояние – същност, видове, особености. Реализиране на отдалечено управление на компютри, чрез RDC услуга.
34. Използване на програма TeamViewer за реализиране на отдалечен контрол.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Цанев Г. Компютърни технологии в управлението, Издателски център на МУ – Плевен, Печатница ЕА-АД, 2013 – печатно и електронно издание.
2. Презентации по учебната дисциплина – сайт на системата за ДО при МУ – Плевен.
3. Допълнителни материали – сайт на системата за ДО при МУ – Плевен.
4. Компютърни енциклопедии.
5. Специализирани и популярни издания по компютърни технологии.

ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

1. Икономическата наука.
2. Историческо развитие на икономическата наука.
3. Основни икономически понятия и категории.
4. Национално стопанство: същност, структура и типология.
5. Ролята на държавата в стопанския живот.
6. Пазарната система - търсене, предлагане, равновесие
7. Непазарната система - търсене, предлагане, цени
8. Макроикономическа политика: цели, проблеми и инструменти.
9. Измерители на макроикономическата активност.
10. Икономическа динамика.
11. Икономиката на здравеопазването като научна дисциплина.
12. Здраве и здравни услуги.
13. Особености на търсенето и предлагането на здравни услуги.

14. Равенство и справедливост при разпределението на здравните услуги в обществото.
15. Финансирането на здравеопазването.
16. Несигурност и здравно осигуряване.
17. Задължително здравно осигуряване.
18. Заплащане от пациентите.
19. Ресурси на здравеопазването. Работен потенциал.
20. Заплащане на труда в здравеопазването.
21. Системи за заплащане в първичната медицинска помощ.
22. Системи за заплащане във вторичната медицинска помощ.
23. Ефективност на здравеопазването. Видове ефективност.
24. Икономически анализ в здравеопазването.
25. Икономически приоритети. Икономическа стратегия в здравеопазването.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Гладилев, Ст., Евг. Делчева. ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО. Принцепс, София, 2009
2. Гладилев, Ст. и съавт. Икономика на здравеопазването. Ръководство за практически упражнения, Принцепс, София, 2004
3. Делчева, Евг. Икономика на здравеопазването, Изд. Център МУ-Плевен, 2013
4. Веков, Т. Управление и икономика на здравеопазването и здравните реформи, Български кардиологичен институт, 2012
5. Хартман, Г. Пазарна икономика. Част 1. Булвест, София, 2000

ОСНОВИ НА ПРАВОТО

1. Основни понятия в правото.
2. Структура и система на правото.
3. Основни характеристики на конституционното право.
4. Конституционни права и задължения на гражданите.
5. Държавни органи.
6. Народно събрание.
7. Президент на републиката.
8. Изпълнителна власт.
9. Съдебна власт.
10. Предмет, метод и система на административното право.
11. Субекти на административното право.
12. Понятия за административен акт.
13. Видове административни актове.
14. Предмет, метод и система на финансовото право.
15. Основни понятия на наказателното право.
16. Предмет, система и източници на гражданското право.

МЕДИЦИНСКА ЕТИКА

I. ОБЩА ЧАСТ

1. Определение и предмет на етиката. Методи на етиката.
2. Теории на етиката – определение за етична теория, класификации на теориите, принципализъм.
3. Историческо развитие на медицинската етика.
4. Принципи и правила на медицинската етика. Същност и съдържание на принципите. Историческо развитие на принципите.
5. Етични кодекси. Обща характеристика. Етични норми в Хипократовата клетва.

6. Етични кодекси в сестринството. Сестринско обещание на Флоранс Найтингел. Международен кодекс на сестрите.
7. Определение и основни страни на медицинската тайна. Правно регламентиране на конфиденциалността. Характеристики на медицинската тайна.
8. Нива на информация. Степени на нарушаване на конфиденциалността.
9. Понятие за „добро за пациента“. Фактори на взаимоотношенията спациента.
10. Патерналистичен модел на взаимоотношения „медицински работник-пациент“.
11. Автономен модел на взаимоотношения „медицински работник-пациент“. Модел на партньорство.
12. Модели на взаимоотношения по Emanuel&Emanuel.
13. Същност на понятието информирано съгласие. Аргументи “за” и “против”. Правно регулиране на информираното съгласие.
14. Валидност на информираното съгласие. Видове съгласие.
15. Права на пациента в Декларацията на СМА за правата на пациента.
16. Права на пациента според Закона за здравето.

II. СПЕЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА МЕДИЦИНСКАТА ЕТИКА

17. Етични проблеми при контрацепция и стерилизация. Становище на СМА по семейното планиране и правото на жената на контрацепция.
18. Етични проблеми при аборт. Предварително определяне на пола на плода.
19. Етични проблеми при изкуствено осеменяване и ICSI.
20. Етични проблеми при in-vitro фертилизация.
21. Етични проблеми при сурогатството.
22. Етични принципи в грижите за терминално болните. Съобщаване на истината на терминално болния.
23. Идея за „добра смърт“. Предварително изразена воля на пациента. Облекчаване на болката.
24. Палиативни/Хосписни грижи – определения, история, хосписно движение в България.
25. Палиативни/Хосписни грижи – организационни форми, пациенти, основни характеристики.
26. Етични аспекти на евтаназията и асистираното самоубийство. Определение на основните понятия. Видове евтаназия. Аргументи “за” и “против” евтаназията.
27. Етични проблеми при донорство и трансплантация на тъкани и органи - определение на основните понятия, развитие на проблема, медико-биологични, икономически и социални проблеми.
28. Биологични решения на проблема с недостига на органи – ксенотрансплантация, банки за кръв от пъпната връв, невротрансплантация, терапевтично клониране, биотрансплантация.
29. Етични проблеми при живо и мъртво донорство.
30. Социални и законови решения на проблема с недостига на органи. Законодателна уредба за трансплантацията у нас.
31. Етични аспекти на изследователската работа – етапи на провеждане на експеримент, принципи на извършване на експерименти с животни, видове експерименти с хора, фази на клинични изпитвания на нови медикаменти, етични комисии.
32. Основни етични принципи в Нюрнбергския Кодекс и Декларацията от Хелзинки.

33. Етични проблеми на разпределението на ресурсите в здравеопазването - нива на разпределение на ресурсите, етични школи за разпределение на ресурсите, феномен на списъка на чакащите.
34. Подходи за разпределение на ресурсите.
35. Етика на общественото здраве – определение, етични теории и принципи, обхват.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

- С. Александрова-Янкуловска. Биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2013
- С. Александрова-Янкуловска. Ръководство за практически упражнения по биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2013

ПЕДАГОГИКА

1. Научен статут на педагогиката. Предмет, обект и функции на педагогиката. Връзка на педагогиката с другите науки. Етапи в развитието на педагогиката.
2. Основни понятия и категории в педагогиката.
3. Образователна система. Обща характеристика. Допълнително образование. Основни тенденции в развитието на образованието.
4. Теория на възпитанието. Понятие за образователен процес (определение, функции, логика). Понятия.
5. Закономерности на възпитателния процес. Задачи на възпитанието.
6. Възпитателната система в учебните заведения.
7. Принципи и методи на възпитанието.
8. Теория на обучението (дидактика). Определение, функции, предмет, обект, основни понятия и категории на дидактиката. Връзка на дидактиката с другите науки. Проблематика.
9. Обучение - същност, закономерности и функции на процеса на обучение. Структура на процеса на обучение.
10. Принципи и методи на обучението (детерминанти, функции, свойства, групи, критерии за подбор).
11. Основни форми за обучение. Други форми на обучение.
12. Урокът като основна форма за обучение.
13. Лекция (характеристика, изисквания, специфика).
14. Администриране на учебните заведения. Атестация на преподавателските кадри. Технология за атестация. Вътрешно-институционален контрол.
15. Професионална характеристика на преподавателя (професионални качества, педагогически способности, компетентности).

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Андреев, М., Дидактика, С., 1981
 Бабански, Ю., Педагогика, М., 1988
 Балтаджиева, Й., Психология на общуването, Я., 1998
 Бижков, Г., М. Белова, Основи на педагогиката и методи на педагогическите изследвания, Бл., 1994
 Василев, Д., Педагогика, С., 1992
 Коджаспирова, Г., Педагогика, М., 2004
 Лисина, М. И., И. Димитров, Общуване и самопознание, С., 1982
 Милков, Л., Г. Колев, Обща педагогика, Ш., 1994
 Нишева, В., Медицинска педагогика, Пл., 2002
 Петров, П., Дидактика, С., 1998
 Петров, П., М. Атанасова, Образователни технологии и стратегии на учене, С., 2001

Попов, Т. и кол., Педагогика, Теория на обучението (Дидактика), С., 2005

Радев, Пл., Педагогика, Пд., 2001

Цветкова, С., Актуални проблеми и грижата за децата с нарушения в условията на интегрирано обучение, Начално образование, кн. 1, 2006

Цветкова, С., Обща педагогика. Избрани теми, Пл., 2011

МЕНИДЖМЪНТ И ЕТИКА НА ХОСПИСНИТЕ ГРИЖИ

1. Същност на палиативните грижи – терминология, фази в развитието, основни концепции, най-чести заблуди за същността на хосписите.
2. Граници на палиативните грижи – сравнение на палиативните грижи с традиционните болнични грижи и интензивната медицина. Евтаназия и палиативни грижи.
3. Историческо развитие на концепцията за палиативните грижи. Палиативни грижи във Великобритания, САЩ и Европа.
4. Палиативни грижи в България.
5. Организационни форми на палиативните грижи.
6. Екипът за палиативни грижи.
7. Етични проблеми на палиативните грижи – комуникация и съобщаване на истината на терминално болните.
8. Духовни и религиозни проблеми в палиативните грижи. Психологичен дистрес.
9. Грижи за близките на терминално болните.
10. Философия на палиативните грижи. Понятие за “добра смърт”.
11. Права на терминално болните в документи на международни и национални организации. Предварителна воля на пациента.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Александрова С., "Хосписни и палиативни грижи – световна практика и опит в България", изд. МУ-Плевен, 2009
- С. Александрова-Янкуловска. Биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2013

ДИСЦИПЛИНА	ХОРАРИУМ Л/У	ПРЕПОДАВАТЕЛ
Основи на правото	15/0	Проф. Цв. Сивков, дпр
Медицинска деонтология	10/0	Доц. д-р П. Лисаев, дм
Медицинска етика	20/0	Проф. д-р С. Янкуловска, дмн
Икономика на здравеопазването	30/0	Доц. Н. Велева, дм
Медицинска статистика	10/5	Проф. П. Христова, дм
Медицинска информатика	10/5	Доц. Г. Цанев, дт Гл.ас. д-р К. Статев
Основи на управлението в здравеопазването	30/0	Доц. М. Драганова, дм
Педагогика	15/0	Доц. С. Цветкова, дпс
Мениджмънт и етика на хосп.грижи	15/0	Доц. д-р С. Янкуловска, дм